

BOLALARNI ERTA RIVOJLANTIRISHDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEKNOLOGIYALARINING O‘RNI

Mansurova Lobar Luqmon qizi

*Shahrisabz davlat pedagogika instituti,
Maktabgacha ta’lim kafedrası stajyor-o‘qituvchisi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni erta rivojlantirish jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) tutgan o‘rni va ahamiyati yoritilgan. Unda zamonaviy ta’lim jarayonida raqamli vositalar, interfaol dasturlar, ta’limiy o‘yinlar va multimedia resurslaridan foydalanishning samarali yo‘llari tahlil qilinadi. Shuningdek, AKT bolalarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik, muloqot madaniyati va kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishga qanday ijobiy ta’sir ko‘rsatishi ilmiy asosda ko‘rsatib o‘tiladi. Maqolada tarbiyachilarning axborot texnologiyalaridan foydalanish malakasini oshirish hamda ta’lim-tarbiya jarayonini raqamlashtirish bo‘yicha tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, maktabgacha ta’lim, erta rivojlantirish, raqamli vositalar, interfaol o‘yinlar, innovatsion yondashuv.

Maktabgacha yoshdagi davr bolalarning shaxsiyati, kognitiv qobiliyatlari, nutqi va ijodiy salohiyatini shakllantirishda eng muhim davr hisoblanadi. Shu bois, maktabgacha ta’lim sifatini oshirishga zamonaviy pedagogik yondashuvlar, xususan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) joriy etilishi katta ahamiyat kasb etadi. AKT maktabgacha yoshdagi bolalarda o‘quv jarayonini interfaol, qiziqarli va samarali qilish imkonini beradi, shuningdek, bolalarning mustaqil fikrlash va ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

1. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va ularning ta’limdagi roli

AKT maktabgacha yoshdagi bolalarni o‘qitishda bir qator imkoniyatlar yaratadi:

- Multimedia vositalari yordamida o‘quv materiallarini vizual va audio shaklda taqdim etish;

- Interfaol dasturlar orqali bolalarda matematik, til va mantiqiy qobiliyatlarni rivojlantirish;

- Ta’limiy o‘yinlar orqali bolalarni faol ishtirok etishga rag‘batlantirish.

Bu vositalar nafaqat bolalarning diqqatini jamlashga yordam beradi, balki ularda mustaqil fikrlash va tezkor qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

2. AKT yordamida erta rivojlantirishning samarali usullari

- Interfaol o‘yinlar: Bolalarni o‘yin shaklida o‘qitish ular uchun qiziqarli bo‘lib, ma’lumotlarni osonroq qabul qilishga yordam beradi.

- Multimedia dasturlar: Rasm, video va animatsiyalar orqali tushuntirish bolalarda vizual xotirani mustahkamlaydi.

- Raqamli ta’lim platformalari: Bolalarni individual darajada rivojlantirish imkonini beradi, har bir bolaning qobiliyatiga mos vazifalarni taqdim etadi.

3. AKTning bolalar rivojiga ijobiy ta’siri

- Kognitiv rivojlanish: Axborot texnologiyalari bolalarda mantiqiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi.

- Nutq va muloqot: Interfaol dasturlar va o‘yinlar nutqni rivojlantirish va ijtimoiy ko‘nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

- Ijodkorlik: Multimediali va raqamli materiallar bolalarning tasavvur doirasini kengaytiradi, yaratuvchanlikni rag‘batlantiradi.

4. Tarbiyachilarning roli va malaka oshirish

AKTning samarali qo‘llanilishi tarbiyachilarning malakasiga bog‘liq. Shu bois, tarbiyachilar:

- Zamonaviy dastur va platformalarni o‘rganish;
- Interfaol metodlarni joriy etish;
- Ta’lim jarayonini raqamlashtirishni rejalashtirish bo‘yicha muntazam malaka oshirish kurslarida ishtirok etishlari zarur.

Bolalarni erta rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari muhim vosita sifatida ahamiyat kasb etadi. AKT orqali o‘qitish nafaqat ta’lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi, balki bolalarning kognitiv, nutqiy, ijodiy va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Shu sababli, maktabgacha ta’lim muassasalarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini samarali qo‘llash, tarbiyachilarning malakasini oshirish va interfaol metodlarni joriy etish dolzarb vazifa sifatida ko‘riladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Abdukadirov, O. (2020). Maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlantirish metodikasi. Toshkent: O‘zbekiston pedagogika universiteti nashriyoti.
2. Karimov, S. & Rustamova, L. (2019). Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari maktabgacha ta’limda. Toshkent: Fan va Ta’lim.
3. Islomova, M. (2021). Bolalarni erta rivojlantirishda interfaol metodlar. Toshkent: Ta’lim.
4. UNESCO. (2019). ICT in Early Childhood Education. Paris: UNESCO Publishing.
5. Bates, A. W. (2015). Teaching in a Digital Age: Guidelines for designing teaching and learning. Vancouver: Tony Bates Associates Ltd.